गुणकेशी स्त्री मातलिकन्यायाम् "मतस्तिदशराजस्य मातलिर्नाम सारथिः। तस्य चैका कुले कन्या रूपतो लोकविश्रुता। गुणकेशीति विख्याता नाम्ना सा देवसन्निभा" भा० उ० ९६ अ०। तस्याश्चार्यकनागपौत्रेण सुमुखनागेन विवाहकथा च १०३अ०उक्ता तत एवावसेया।

गुणग्रहा त्रि० ग्रह-पचाद्यर्थे क्यप् ६त०। गुणपक्षपातिनि।

गुणगौरी स्त्री गुणेन गौरी शुद्धा गौरीव वा। १गुणैः शुद्धायां २गुणैः पार्वतीतुल्यायां च। "अन्तर्गिरं गुणगौरि! मा कृथा माम्" माघः।

गुणग्राहिन् त्रि० गुणं गृह्णाति ग्रह-णिनि। गुणग्रहीतरि स्त्रियां ङीप्। ण्वुल् गुणग्राहकोऽप्यत्र। "गुणवन्तोऽपि सीदन्ति न गुणग्राहको यदि" उद्भटः।

गुणज्ञ त्रि० गुणं जानाति ज्ञा-क ६त०। गुणज्ञातरि "गुणिनि गुणज्ञो रमते" हितो०।

गुणधर्म्म पु० "यो गुणेन प्रवर्त्तेत गुणधर्मः स उच्यते" इत्युक्ते मूर्द्धाभिक्तस्य प्रजापालनादिधर्मे।

गुणनिका स्त्री गुण-आचेड़ने भावे युच् स्वार्थे क। १अभ्यासे निश्चयार्थं पाठ्यग्रन्थस्य पुनःपुनरनुशीलने, "हेतुः परिचयस्थैर्य्यं वक्तुर्गुणनिकैव सा" माघः। २भूम्ने, ३दृढत्वे, मेदि०। ४मानायाञ्च "दरिद्राणां चिन्तामणिगुणनिका" आनन्दलहरी।

गुणनिधि पु० गुणानिधीयन्ते अस्मिन् नि+धा-आधारे कि ६त०। १गुणाधारे कम्पिल्लनगरवासियज्ञदत्तदीक्षितद्विजपुत्रे "आसीत् काम्पिल्लनगरे सोमराजिकुलोद्भवः। दीक्षितो यज्ञदत्ताख्यो यज्ञविद्याविशारदः। तस्य पुत्रो गुणनिधिश्चन्द्रबिम्बसमाकृतिः" काशी० १३अ०। स चात्यन्तदुर्वृत्ताद्यासङ्गेन दुर्वृत्ततया पित्रा त्यक्तः इतस्ततोऽटन् अन्नलाभेन शिवचतुर्दश्यामुपोष्य रात्रौ शैवकृतशिवलिङ्गार्चनादिकं दृष्ट्वा सुप्तेषु तदर्चकेषु शिवनिर्माल्यहरणायोपचक्राम तत्र काले च शिवगृहे पूर्वप्रज्वलितप्रदीपे निर्वापयतां प्राप्ते अपहर्त्तव्यद्रव्यसम्यग्दर्शनार्थं स्वयस्त्रखण्डेन तस्य दीप्त्योद्दीपनं कृत्वा शिवनैवेद्यान्नं हर्त्तुमारेभे अस्मिन्नेव काले शिवोपासकानां निद्रापगमेनैतादृशमाश्चर्य्यं गुणनिधिर्म्मृतः तत्र प्रसङ्गेन शिवरात्रिदिनोपवासजेन शिवार्चादर्शनजेन शिवगृहदीपोद्दीपनजेन च पुण्येन कैलासं जगाम भोगावसाने कलिङ्गदेशाधिपत्यं लेभे पूर्वसंस्कारवशात् शिवभक्तेः प्रादुर्भावे शिवाराधनेन कृतेहपदवीं प्राप इति तत्तत्कथासंक्षेपः। विस्तरस्तु तत्र द्रष्टव्यः। [कायामनुशीलने त्रिका०।

गुणनी स्त्री गुण्यतेऽनया गुण-ल्युट् ङीप्। गुणनि-

गुणनीय पु० गुण-करणे अनीयर्। १अभ्यासे हारा०। कर्म्मणि अनीयर्। २गुणितव्ये त्रि०।

गुणपदी स्त्री गुणौ गुणितौ पादावस्याः कुम्भपद्या० अन्यपदोऽपि ङीप् च। गुणितपादायां स्त्रियाम्।

गुणप्रहृद्ध पु० गुणैः सत्वादिभिः प्रहृद्धः। संसाररूपवृक्षशाखादौ "अधश्चोर्द्ध्वं च प्रसृतास्तस्य शाखा गुणप्रहृद्धाविषयप्रवालाः" गीता।

गुणभृत् त्रि० गुणं बिभर्त्ति, अधिष्ठातृत्वेन वा बिभर्त्ति आश्रयति भृ-क्विप्। १गुणधारिणि २गुणाधिष्ठातरि परमेश्वरे पु०। "गुणभृद्भगुणो महान्" विष्णुस०। "सृष्टिस्थितिप्रलयकर्म्मस्वधिष्ठातृत्वात् गुणभृत्" भा०।

गुणभ्रंश पु० ६त०। गुणनाशे हारा०।

गुणमय त्रि० गुणात्मकः गुणप्रचुरो वा गुण+तादात्म्ये प्राचुर्य्ये वा मयट्। १गुणात्मके "तया बद्धमनश्चक्षुः पाशैर्गुणमयैस्तदा" भा० आ० १७१अ०। एतैर्गुणमयैर्भावैः" गीता। स्त्रियां ङीप् "दैवी ह्येषा गुणमयी मम माया दुरत्यया" गीता। २गुणाढ्ये च।

गुणलयनी स्त्री गुणा गुणनिर्म्मिताः पटा लीयन्तेऽस्याम् ली-आधारे ल्युट् ङीप्। १पटमण्डपे (तांबु) हलायुधः। स्वार्थे क। अत इत्वम्। गुणलयनिका। तत्रार्थे हेम०।

गुणवचन पु० गुणमुक्तवान् वच-कर्त्तरि भूते ल्यु। गुणवद्द्रव्यवाचके शुक्लादौ शब्दे। "वोतो गुणवचनस्य" पा०। अत्र विशेषणतया गुणवचनानामेव तथात्वं तेन गुणिवाचकत्वे सति गुणवाचकत्वं गुणवचनत्वम्। ततो मृद्वादिपदानामेव तथात्वम् रूपादिपदानान्तु केवलगुणवाचकत्वात् न गुणवचनत्वमिति बोध्यम्। गुणमुक्तवान् इति भूत एव ल्युट् तेन यदा कदाचिद्गुणवाचकत्वे सति इदानीं गुणवचनत्वमिति शेखे "तृतीया तत् कृतार्थेन गुणवचनेन" पा०। "गुणवात्र धर्ममात्रं तेन शङ्खाद्यखण्ड इत्यादावुदाहृतौ खण्डनस्य क्रियारूपत्वेऽपि नासङ्गतिः" "गुणवचनब्राह्मणादिभ्यः ष्यञ्" पा०। अत्र विशेषणमात्रपरम् गुणवचनं आकृष्टम् तेन जडस्य भावः जाड्यम् इति वैशिष्ट्यमित्यादिसिद्धिः "व्यजादौ गुणवचनादेव" पा० अत्रापि विशेषणतयैव गुणवाचिनां द्रव्यपरत्वे इष्टनीयसुनौ न गुणपरत्वे इत्याकरे स्थितम् "प्रकारे गुणवचनस्य" पा० द्वित्वम्। पटुप्रकारः पटुपटुः इत्यादि।